

Por terras de pescadores: Bueu 1912

O'Xedas

Eu tiña hai tempo proxectada unha viaxe a Bueu con obxecto de coñecer aquela pintoresca vila e ver de perto a íntima vida dos pescadores. Quería escoitar as súas charlas e formar un xuízo acertado respecto do problema pesqueiro, que é sen ningunha dúbida, o de máis vital interese para Galicia dada a envexable situación das súas costas e o importante desenvolvemento da súa industria conserveira.

E unha decisión rápida impulsoume a realizar o meu proxecto, convencido do interese de actualidade que unha información sobre este punto tén para os nosos lectores; e prometéndome proseguir no meu propósito por outros puntos, tomo o automóbil que fai o servizo a Cangas, e despois do breve tempo empregado nunha agradable viaxe, chego a Bueu.

A Vila de Bueu está situada nun dos puntos máis pintorescos do noso litoral. O seu porto, digno dunha gran atención, é amplo e inmejorable; limpo, claro, profundo e despexado, só precisa dun molle, cuxa construción debe realizarse custe o que custe para ser un dos preferidos polas escuadras estranxeiras para o seu fondeamento. O pobo é alegre e limpo; fronte á praia esténdense as casas brancas, entre as cales destacan varias fábricas de conservas que constitúen os maiores elementos de vida local.

A parte alta da vila está salpicada de vivendas que fan resaltar a súa brancura sobre a pompa verde dunha vexetación pródiga e exuberante. Polo lado oposto esténdese o mar bulidor e alegre, divisándose na súa beira extrema, os risoños por-

tiños de Sanxenxo e Raxó. É en suma Bueu, un lugar encantador, digno por todos os conceptos de ser coñecido e visitado.

O meu acompañante

Ao chegar ao pobo pregunto polo mestre de instrución primaria que é o noso correspondente naquela vila. Pouco despois chega ata min o Sr. D. Emilio Sotelo Rey a quen lle estreito as mans moi compracido. O Sr. Sotelo é un home cultísimo que viaxou polo estranxeiro comisionado pola Xunta de Pensións e estudou a organización pedagóxica de diversas nacións, deducindo unhas notables ideas que frutificaron no seu cerebro sabio. O Sr. Sotelo que é autor duns meritísimos artigos que viron a luz en importantes xornais regionais, publicará en breve un interesante libro de impresións das súas viaxes, que ha de ser lido con gran delectación e agrado.

Nas fábricas

Axudado polo meu amable acompañante empezo a miña tarefa visitando as fábricas. Son as máis importantes, as dos Sres. Massó irmáns, Tapias, Martínez e Lago. Penetramos na primeira, observando o enorme movemento de traballo que impera na fábrica. Un verdadeiro exército de mulleres ocúpase nas diversas operacións que sofre o peixe desde a súa entrada, ata o seu envase, xa enlatado, nas caixas, para a exportación. -Cuantos operarios teñen Vds? preguntamos.

-En total, uns 400.

-E que numero de peixe traballan diariamente?

-Agora, nesta época de abundancia saen todos os días 500 caixas de latas que fan un total de 300 mil sardiñas

-Observan Vds. aumento na pesca?

-Ouh si! -respóndennos- Hai pesca dabondo hoxendía. A sardiña presentouse en tal cantidade que basta o seguinte detalle para demostralo. En época de escaseza chegou a pagarse a cesta de sardiñas, que contén uns dous milleiros e medio, a 45 pesetas; hoxe cómprase a 6,5 e ata 4 pesetas a cesta.

-E esa abundancia empezou...?

-Hai proximamente un mes. Levabamos xa cinco meses de carencia absoluta, o cal tiña feito emigrar a moita xente; pero agora é tanta a abundancia, que todas as fábricas, despois de adquirir o peixe para a conserva, teñen que dedicalo tamén a salgadura.

-E que xornais gañan os operarios?

- Segundo. Podemos calcular que cada cesta de peixe que entra na fábrica deixa en xornais unhas 15 pesetas diarias. Aquí adoita pagarse de distintos modos; unhas veces por xornal e outras a destallo. As mulleres cobran xornais que oscilan entre catro e seis ou sete reais; pero a maioría, gañan dez céntimos por hora. Nós mirámonos silandeiramente. Rematada a nosa visita fomos cara a praia. O Sr. Sotelo obrígame amablemente a quedarme a noite en Bueu convidándome a unha excursión nocturna polas tabernas para escoitar dos mariñeiros e pescadores as súas inxenuas charlas e autorizadas opinións. Acepto encantado e marchamos a cear.

De noite nas tabernas

A choiva cae pesada e pertinaz; nós saímos á rúa e chapuzando nas charcas avanzamos pola praia. O mar bica a area cun rumor xordo; os farois reflicten a súa luz nas augas que temblequean fosforescentes. Atopamos ao fin unha porta aberta que debuxa na rúa unha faixa de luz. Entramos. É unha taberna. O fume dos cigarrros forma unha atmosfera irrespirable; encostados á parede aparecen varios toneís, nunha mesa xogan ao tute catro mariñeiros mentres trasfegan senllos vasos de “viño do bo”; outros charlan animadamente.

O dono da tenda é un vello patrón que se chama señor Francisco Rúa. Chamámolo a un recuncho e acode prestamente dispoñéndose a contestarnos.

-Como anda esa pesca?

-Agora marcha moi ben; había cinco meses, desde o mes de defuntos, que non se collía unha mala sardiña; pero hai case un mes, abonda dun modo grande desde as illas adentro, nas tres rías.

O fotógrafo de Cangas Ocaña recolleu nestas fotografías a festa de San Xaquín, patrón de Ons en agosto do ano 1930.

As imaxes reflicten a saída da procesión do santo e máis a Virxe da capela e un momento da procesión marítima co cura, a música e as efixies embarcados.

Vista de Bueu 1962

-E que sistema usan vostedes para pescar?

-A traíña, ao caldeo, ao xeito e as xábegas; pero a traíña é o que máis se usa.

-E que ganancias teñen os mariñeiros?

-Verá Vd. Cada traíñeira adoita levar 30 home e o patrón. A pesca recollida divídese en 39 partes; das cales 30 son para os homes, parte por home, e 9 para o aparello. O dono dalle ao patrón dúas ou máis partes do peixe. Veñen as traíñeiras á praia e faise a venda. -E é moito o que recolleron nestes días?

-Un mundo! Baste dicirle a vostede que unha traíñeira, a de Benito Durán, nunha soa marea, gañou oito mil oitocentos reais.

Nisto achéganse ao noso grupo uns mariñeiros; un deles di:

-Se non fose pola ardora, había pesca para longo, pero veñen as motoras a espantar a sardiña e iso prexudícanos moito.

-E como pescan á ardora? pregunto.

-Co pandullo, metendo ruído pola noite na auga, e as motoras coa billa do vapor; o peixe asústase e escapa ao oír o ruído e entón cae na rede que pechan pola xareta.

-E Vds. cren...?

-Que a ardora é a nosa ruína porque vai espantar a sardiña que hoxe en día está así. -E ao dicir isto xunta os dedos das súas mans callosas e rexas. Xa formamos unha sociedade de patróns e armadores, aprobada no Goberno civil para protestar contra a ardora e a oscurada pero non se consegue nada. E engade sentenciosamente: Esta España!

Sáimos daquela taberna e entramos en dous ou tres máis. En todas elas abundan os pescadores satisfeitos pola ganancia do día. O viño corre prodigamente. Un mariñeiro novo di: - Eu xa sei quen gañou oito ou nove pesos pola súa parte da traíña. E logo: Se non fose a ardora...!

Alto na andanza Son as dez da noite. Sáimos á rúa camiño da fonda e a choiva segue caendo implacable. Chapuzando nos charcos chegamos a casa e despois dunha breve charla, despídome de Sotelo e voume ao leito. Cando me durmo, soño coa ardora e antóllaseme ver unha pantasma exterminadora que corre hostilizando a uns inúmeros exércitos de sardiñas, lonxe das nosas costas, moi lonxe; e logo vexo aos fortes mariñeiros, cun xesto duro e tosco, agarrotar as súas mans callosas cun tremor de indignación.

Menandro.